

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

Vad kan jag förvänta mig?

– En kvalitativ studie om ensamkommande unga vuxnas upplevelse av socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd

Författare:
Isabel Sharma
Nadja Zingmark

2016

Examensarbete, 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet
Handledare: Thomas Boman
Examinator: Peter Öberg

Abstract

“What can I expect? - A study of unaccompanied young adults' experience of social service support after being granted permanent residency”

The purpose of this study was to explore unaccompanied refugee children / young people's experiences of support from social services in the near term after the decision on permanent residence. Previous research has focused mainly on other aspects of integration. The theoretical approach was based on systems theory and Antonovsky's theory of SOC (sense of coherence). Four young people were interviewed. The design was qualitative with an inductive approach. The results of the interviews were divided into four themes: experienced support, expected support, participation and required support. A recurring theme in the interviews was that respondents had difficulty understanding the social services role and thus know what support they could expect. They also expressed a need for greater participation in the context of social services different decisions.

Keywords: Unaccompanied, permanent residence permit, support, SOC, systems theory.

Sammanfattning

”Vad kan jag förvänta mig? – En kvalitativ studie om ensamkommande unga vuxnas upplevelse av socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd”

Syftet med denna studie var att utforska ensamkommande flyktingbarns/ungdomars upplevelse av stöd från socialtjänsten under den närmaste tiden efter beslut om permanent uppehållstillstånd. Tidigare forskning har framför allt studerat andra aspekter av integrationen. Den teoretiska ansatsen utgick från systemteori samt Antonovskys teori om KASAM (känsla av sammanhang). Fyra ungdomar djupintervjuades. Designen var kvalitativ med en induktiv ansats. Resultaten av intervjuerna indelades i fyra teman: upplevt stöd, förväntat stöd, delaktighet och önskat stöd. Ett genomgående tema i intervjuerna var att respondenterna hade svårt att förstå socialtjänstens roll och därmed veta vilket stöd de kunde förvänta sig. De uttryckte också ett behov av större delaktighet i samband med socialtjänstens olika beslut.

Nyckelord: *Ensamkommande, permanent uppehållstillstånd, stöd, KASAM, systemteori, socialtjänsten.*

Förord

Tusen tack....

Till våra respondenter som så generöst delat med sig av sina erfarenheter och som tagit sig tid till att medverka i vår studie. Utan er hade studien inte varit möjlig! Vi vill även tacka för att ni gett oss möjlighet att lära oss saker vi kommer kunna bära med oss och använda i vårt framtida yrkesliv.

Vi vill också rikta ett stort tack till vår handledare Tomas Boman som stöttat oss och aktivt engagerat sig i vår studie. Tack för allt!

Till varandra vill vi säga tack för ett fint samarbete och förnöjsamt slutresultat med hjälp av den jämna arbetsfördelning vi haft, både gällande skrivande, upplägg och sökprocesser.

Slutligen vill vi rikta ett stort tack till våra familjer och vänner som gett oss upplyftande ord och moraliskt stöd under hela studiens gång. Ni är ovärderliga!

Nadja & Isabel

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	2
1.1.1 Ensamkommande flyktingbarn och asylprocessen.....	2
1.1.2 Socialtjänstens uppgift.....	2
1.1.3 Socialtjänstens arbete kring ensamkommande unga vuxna..... med permanent uppehållstillstånd.....	2
1.2 Problemformulering.....	3
1.3 Syfte.....	4
1.4 Frågeställningar.....	4
1.5 Begreppsdefinitioner.....	4
1.5.1 Socialtjänstens stöd.....	4
1.5.2 Ensamkommande barn och ungdomar.....	4
1.5.3 Permanent uppehållstillstånd- (PUT).....	4
1.6 Relevans till socialt arbete.....	5
1.7 Uppsatsens disposition.....	5
2. Tidigare forskning	5
2.1 Sökprocess.....	5
2.2 Redovisning av tidigare forskning.....	5
3. Teoretiska perspektiv	8
3.1 Systemteori.....	8
3.2 KASAM.....	9
4. Metod	11
4.1 Metodval.....	11
4.2 Förförståelse.....	11
4.3 Tillvägagångssätt.....	12
4.3.1 Urval avgränsningar samt genomförande.....	12
4.4 Bearbetningsmetod.....	12

4.5 Validitet, reabilitet och generaliserbarhet	13
4.6 Etiska ställningstaganden	14
4.7 Metoddiskussion	15
5. Resultat och analys	16
5.1 Upplevt stöd	16
5.1.1 Tryggt	16
5.1.2 Avgörande	17
5.2 Förväntat stöd	18
5.2.1 Ovisshet och bristande förståelse	18
5.2.2 Diskrepans	19
5.3 Upplevd delaktighet	20
5.3.1 Exkluderad	20
5.3.2 Begränsad	21
5.4 Önskat stöd	22
5.4.1 Kommunikation	23
6. Diskussion	24
6.1 Sammanfattning	24
6.2 Resultatdiskussion	24
6.3 Förslag till vidare forskning	25
Literaturlista	27
Bilaga 1: Informationsbrev till respondenterna	30
Bilaga 2: Intervjuguide	31

1. Inledning

Att komma till ett nytt land är en omständighet som sannolikt hos de flesta ger upphov till många tankar och känslor av osäkerhet. Under 2015 kom fler ensamkommande barn och ungdomar till Sverige än det gjort på många år (Migrationsverket, 2016b). Sverige har varit en av de mest välkommande länderna i den flyktingkatastrof som idag råder i Europa. Det pågår ett gediget arbete både från myndigheter och från frivilligorganisationer, för att hjälpa dessa människor genom den långa asylprocessen och in i samhället. Trots detta arbete innebär flykten till ett nytt land en oerhörd påfrestning för individen samt grupper av individer (Franzén, 2001). Flertalet ensamkommande flyktingbarn vittnar om att de upplevt olika former av trauma under sin flykt till det nya landet, det vill säga händelser som är skrämmande och som inte går att bekämpa eller fly ifrån och som därefter återupplevs i minnesbilder och drömmar. Utöver de flyktrelaterade trauma som de ofta bär på tvingas de till en långvarig stress i samband med asylprövningen i Sverige där de inte vet om de kommer att få stanna eller tvingas återvända (Socialstyrelsen, 2013). Att redan i inledande fas kunna erbjuda rätt stöd torde därför ses som en viktig förutsättning för att minimera den potentiella osäkerhet och otrygghet som kan tänkas uppstå i samband med att komma till ett nytt land (Franzén, 2001).

Majoriteten av de ensamkommande barnen som kommer till Sverige och ansöker om asyl beviljas permanent uppehållstillstånd. Många tecken pekar på att barnen och ungdomarna inte enbart upplever lättnad i samband med beskedet om permanent uppehållstillstånd, utan en del kan efter beskedet först bli glada för att därefter uppvisa depressiva eller till och med destruktiva symptom (Johansson, Asanovska, Edgren & Jägervi, 2009). Dess känslor uppkommer trots att de upplever möjligheten att få stanna i Sverige som livsavgörande och beror på att de ställs inför en omvälvande livsförändring. De måste numera klara av att ta hand om sig själv, ta sig fram i ett nytt land och olika sammanhang, utan nätverk, svenska språkkunskaper samt bristande kännedom om den ”svenska” kulturen. För en del medför detta en existentiell kris och trots att reaktionen kan tyckas paradoxal så är den likväl förklarlig (Socialstyrelsen, 2013).

I dagsläget finns marginellt med forskning kring hur stödet ser ut *efter* att en flykting har tagit sig igenom asylprocessen och erhållit sitt permanenta uppehållstillstånd. Tidigare studier har visat att socialt stöd är avgörande för hur människor klarar olika former av kriser och förändringar i sina liv, bland annat en skrift författad av Liljankoski (2013) inom ramen för

forskningsprojektet Urban Design ”*Socialt kapital*”. Mot denna bakgrund tycker vi att det vore intressant att studera ensamkommande unga vuxnas upplevelse av socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Ensamkommande flyktingbarn och asylprocessen

Asylprocessen är en lång och komplex process med många olika aktörer inblandade. Den första kontakten med det formella svenska samhället får det ensamkommande flyktingbarnet med Migrationsverket. Därefter tilldelas barnet en god man som normalt sätt följer med barnet/ungdomen genom hela asylprocessen. Majoriteten tilldelas även ett offentligt biträde som för deras talan under asylprocessen. Under asylprocessen ska den sökande lägga fram sina asylskäl. Migrationsverket ska i sin tur ta hänsyn till barnets mognad, ålder och psykiska status. De barn/ungdomar som får bifall om ett permanent uppehållstillstånd är färdiga med asylprocessen och därmed redo att slussas ut i det svenska samhället. Migrationsverket har som mål att fatta beslut om asyl inom 3 månader. Med de rådande konflikter och oroshärdar i världen som vi står inför idag och som lett till en kraftig ökning av asylsökande, är väntetiden i praktiken betydligt längre (Migrationsverket, 2016a).

1.1.2 Socialtjänstens uppgift

Socialtjänsten eller socialförvaltningen är den kommunala förvaltning som svarar under varje enskild kommuns socialnämnd. Förvaltningens uppgift är att utföra kommunens åtagande reglerade av SoL, socialtjänstlagen. Förvaltningens viktigaste uppgift är att utreda människors hjälpbehov samt ansvara för information till de enskilda angående rättigheter och skyldigheter. Ett av socialtjänstens ansvarsområden är mottagandet av ensamkommande flyktingbarn och ungdomar som kommer till Sverige. Socialtjänsten har som uppgift att se till att dessa erbjuds ett tryggt och säkert boende av god kvalitet med möjligheter till individuellt stöd och utveckling. De ansvarar även för stöd vad gäller lämplig utbildning, hälso- och sjukvård samt tandvård. (Socialstyrelsen, 2013).

1.1.3 Socialtjänstens arbete kring ensamkommande unga vuxna med permanent uppehållstillstånd

När ett ensamkommande flyktingbarn/ungdom beviljas uppehållstillstånd ansvarar socialtjänsten för fortsatta insatser och etablering i samhället. Socialtjänsten ansvarar även för sökandet efter barnets familjemedlemmar; ansökan om prövning kring ekonomiskt bistånd samt förordnande av särskild vårdnadshavare. Ett barn med permanent uppehållstillstånd folkbokförs i kommunen och anses likvärdig samtliga invånare i Sverige (Socialstyrelsen, 2013).

1.2 Problemformulering

Det finns betydande skäl för socialtjänsten att erbjuda ett gott stöd till barn och ungdomar med permanent uppehållstillstånd. Bristande stöd kan medföra att den enskilde hamnar i en nedåtgående spiral med en försämrad fysisk och psykisk hälsa som följd liksom ett försämrat förtroende för samhällsaktörer, som till exempel socialförvaltningens företrädare.

Misstänksamhet och allmänt missnöje kan vidare fördröja en god integration i det nya landet (Johansson, et al, 2009).

Som läget ser ut just nu i Sverige kan det vara vanligt att socialtjänsten prioriterar de ensamkommande barn och ungdomar som befinner sig i asylprocessen före de som har fått permanent uppehållstillstånd. Franzén (2001) menar att ett beslut om permanent uppehållstillstånd inte automatiskt innebär stor glädje och en dans på rosor för den enskilde. Han poängterar det faktum att ett sådant beslut också kan väcka många frågor och funderingar. Exempel på frågor skulle kunna vara; *Hur får jag hit mina föräldrar? Hur länge är jag under socialtjänstens ansvar? Vad har jag för skyldigheter/förutsättningar nu när jag har fått permanent uppehållstillstånd? Vart ska jag bo?*

Franzén (2001) förklarar vidare att detta sannolikt beror på att individen, efter besked om permanent uppehållstillstånd, ställs inför den omfattande förändringen att de nu på egen hand ska bo kvar och ta sig fram i ett nytt sammanhang i det nya landet. Detta utan självklart nätverk, bristande språkkunskaper och vaga kunskaper om det svenska samhället och dess kultur. Johansson et al. (2009) påtalar att en sådan förändring för en del av barnen kan utlösa en omfattande kris med sömnsvårigheter, mardrömmar, ångest, oro, misstänksamhet, och med en eventuellt försämrad fysisk hälsa. Av den anledningen har yrkesverksamma en stor pedagogisk utmaning i att hjälpa individen in i vad Franzén (2001) kallar en nyorienteringsfas, där bland annat kultur- och samhällsförståelse samt flerspråkighet bidrar till att stärka individen under denna påfrestande tid. Det är med andra ord oerhört viktigt att detta stöd finns tillgängligt, inte minst från socialtjänstens aktörer. En fördjupad förståelse av

ensamkommande unga vuxnas upplevelse av socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd innebär också nya kunskaper om hur stödet kan utvecklas och förbättras.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att undersöka ensamkommande unga vuxna upplevelse av socialtjänstens stöd, 1-2 år efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd.

1.4 Frågeställningar

- Hur upplevde ensamkommande unga vuxna stödet från socialtjänsten när de fick permanent uppehållstillstånd som flyktingbarn?
- Stämde stödet från socialtjänsten överens med de förväntningar de hade?
- Hur skulle ett bra stöd från socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd se ut om de fick önska?

1.5 Begreppsdefinitioner

1.5.1 Socialtjänstens stöd

Det som definieras som socialtjänstens stöd i den här studien är det långsiktiga stödet från förvaltningen med fokus på stabilt boende och god introduktion i det svenska samhället. Behov av fortsatt stöd kvarstår ofta efter myndighetsålder. Det kan handla om stöd och hjälp med frågor om ekonomi, ordnad bostad, studier eller arbete (Socialstyrelsen, 2013).

1.5.2 Ensamkommande flyktingbarn och ungdomar

Ensamkommande flyktingbarn och ungdomar är per definition en grupp individer under 18 år, separerade från sina vårdnadshavare eller personer med primärt ansvar enligt gällande sedvanor eller lag (Socialstyrelsen, 2013). I detta examensarbete kommer vi att använda oss av begreppet ensamkommande unga vuxna, eftersom de personer vi har intervjuat kom till Sverige när de var minderåriga, men idag är myndiga.

1.5.3 Permanent uppehållstillstånd

En utländsk medborgare som har fått bifall på sin asylansökan beviljas permanent uppehållstillstånd vilket innebär att personen under obegränsad tid får bo, studera och arbeta i Sverige (Migrationsverket, 2016a).

1.6 Relevans till socialt arbete

Övergången från asyl till permanent uppehållstillstånd är enligt vår mening inte tillräckligt uppmärksammat, vare sig i den allmänna debatten eller i forskningen. Studiens fokus har därför riktats mot unga vuxna som kom till Sverige som ensamkommande flyktingbarn och som idag lever i Sverige med permanent uppehållstillstånd. Förhoppningen är att studien ska beskriva respondenternas upplevelser av socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Vår intention är att resultatet från studien ska kunna fungera som redskap för yrkesverksamma som genom sitt arbete kommer i kontakt med ensamkommande flyktingbarn och ungdomar med permanent uppehållstillstånd.

1.7 Uppsatsens disposition

Uppsatsen inleds med ett avsnitt med fokus på tidigare forskning inom området. Efterföljande kapitel består av en teoretisk del där Aaron Antonovskys teorier om ”Känsla Av Sammanhang” (KASAM) samt systemteori är de viktiga utgångspunkterna. Antonovsky betonar vikten av meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet i den enskildes upplevelse, medan systemteorin fokuserar på det ömsesidiga beroendet mellan individ, organisation och omvärld. I avsnittet om metod redogörs för studiens process och tillvägagångssätt. Det avsnittet följs av en resultat- och analysdel som med hjälp av en induktiv tematisk analys besvarar studiens syfte och frågeställningar. Avslutningsvis förs en slutdiskussion om studiens resultat samt förslag på vidare forskning inom området.

2. Tidigare forskning

Detta avsnitt beskriver sökprocessen av relevant litteratur inom området. Avsnittet innehåller också en redovisning av tidigare forskning. Studier kring ensamkommande flyktingbarns situation i det nya landet har bedömts som relevanta, liksom forskning med fokus på socialtjänstens stöd.

2.1 Sökprocess

I sökprocessen användes Higgins bibliotekskatalog främst för att finna litteratur som belyste de valda teoretiska ansatserna, Aaron Antonovsky:s teori om KASAM samt systemteori. I sökning av tidigare forskning användes databaserna Psychinfo, Socindex samt Googles scholar för relevanta vetenskapliga artiklar. I dessa databaser gjordes sökning efter tidigare forskning med koppling till de aktuella frågeställningarna. Sökorden ”ensamkommande”, ”ensamkommande unga vuxna”, ”stöd”, ”socialtjänst”, ”permanent uppehållstillstånd” samt ”PUT” användes. Kombinationer av ord användes likaså, som till exempel orden “socialtjänst” och “stöd”. Motsvarande översättningar till engelska användes också, exempelvis “support”, “unaccompanied”, “social services” samt “recidence permit”. Sökningar gjordes med enskilda sökord samt kombinerade med varandra. Trunkeringstecken (*) i slutet på ordet användes för att även få med ordets hela paradig, exempelvis “socialtjänst*” som ger “socialtjänsten” “socialtjänsterna” och “socialtjänst”. Slutligen gjordes en så kallad “browsing” gjordes på bibliotek, vilket innebär en allmän översiktssökning efter relevanta titlar.

Litteratursökningarna resulterade framför allt i texter med fokus på individers allmänna upplevelser i ett nytt land (Angel & Hjerns, 2004) alternativt beskrevs arbetet med ensamkommande flyktingbarn utifrån andra aktörers perspektiv (Hodes, Jagdev, Chandra och Cunniff (2008). Det var däremot svårt att hitta forskning som studerade hur ensamkommande unga vuxna upplevde socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Viss litteratur (Eide, 2000) gav oss dock användbart underlag för vidare kunskapsinsamling.

2.2 Redovisning av tidigare forskning

Hur ensamkommande unga vuxna upplevde stödet från socialtjänsten efter beslut om permanent uppehållstillstånd är ett fält som inte har uppmärksammats i någon större omfattning inom forskningen. En av dem som dock har studerat området är Eide (2000). I en norsk studie uppmärksammade Eide ensamkommande barn och ungdomar som sökte asyl under 1990-talet. Syftet med studien var att studera dessa minderårigas uppväxt i Norge in i vuxenåldern 10 år efter ankomsten. 511 ensamma minderåriga med permanent uppehållstillstånd följdes upp. Undersökningen visade att många hade klarat sig bra trots svårigheter i samband med krig, avsaknad av föräldrar, upplevelser av konflikter samt sammanbrott i omsorgen både i hemlandet och i Norge. Eide fokuserar särskilt på den sociala

anknytningen, relationen till signifikanta vuxna samt skolan som viktiga faktorer för framgång och utveckling. Vidare har myndigheternas stöd och insatser varit i fokus. Eide menar att de ungas upplevelse av kontroll, bemästring och social anknytning har en avgörande betydelse för hur de mottagit stödet och insatser. Med kontroll och bemästring avser han att en individ har strategier för att ta sig igenom livets krav och svårigheter samt uppleva sin tillvaro som meningsfull. Den sociala anknytningen handlar om de ungas sociala nätverk, att de har trygga personer omkring sig som de kan lita på. Detta gäller såväl myndighetspersoner som släkt och vänner (Eide, 2000).

En rapport (Backlund, Eriksson, Greiff & Åkerlund, 2012) pekar särskilt på vikten av att dessa flyktingbarn behöver socialsekreterare som ägnar tillräckligt mycket tid åt dem. Rapporten är en sammanfattning av en studie med fokus på det kommunala mottagandet av barnen i Sverige. Syftet med studien var att belysa den enskilde individens syn på sin situation som flykting i landet. Parallellt med detta studerades även hur socialtjänsten uppfattade individens behov av stöd. Resultatet från studien visar att socialtjänstens arbete delvis är styrt av regelverket för mottagande, men att det också finns utrymme för individuellt anpassade stödinsatser. Rapporten betonar att socialtjänsten även ska utreda och stödja vid särskilda tillfällen, som till exempel när barnen beviljas uppehållstillstånd eller blir myndiga.

Vidare visar Brunnberg, Borg & Fridström (2011) i sin forskningsöversikt att det finns mycket begränsad forskningskunskap om gruppen flyktingbarn och deras situation, trots att många av dessa ungdomar har bott i Sverige under en längre tid. Författarna menar att dessa brister i kunskap om målgruppen är påtaglig inom det sociala arbetet. Denna brist på kunskap är allvarlig eftersom socialtjänsten har huvudansvaret för omhändertagandet av dessa barn och ungdomar (Brunnberg et al. 2011).

I Angel och Hjerns (2004) studie uttrycker ensamkommande barn och ungdomar att personalen på boendet, vänner samt viktiga myndighetspersoner har fungerat som ett socialt stöd under vistelsen i Sverige. Författarna menar att det är viktigt för dessa barn att ha ansvarsfulla och strukturerade vuxna omkring sig. Ytterligare en studie av Hodes, et al. (2008) bekräftar detta. Studien tittade närmare på boendeförhållanden med lågt socialt stöd som variabel. Slutsatsen som drogs av studien är att bland annat posttraumatisk stress symptom tenderar att öka hos barn på boenden med lågt socialt stöd. Författarna förespråkar därför boendeförhållanden som kan erbjuda ett gott socialt stöd, både genom boendepersonal

och familjehemsföräldrar. De belyser även vikten av ett nära stöd från andra professionella aktörer som omger den enskilde individen.

I en studie av Mels, Derluyn & Broekaert (2008) beskrivs flyktningbarnens sociala nätverk och föräldrarnas stöd som faktorer som allvarligt kan påverka deras psykiska välbefinnande. Författarna menar att såväl det sociala som det professionella stödet från boendepersonal, den etniska gemenskapen och myndigheter är den klart och tydligt viktigaste resursen för deras välbefinnande.

Bravo och Lönnback (2003) skriver om att människan behöver bygga och utveckla viktiga band till andra. Människor behöver också dela strukturer med andra för att bygga upp sina referenssystem, något som är särskilt viktigt för att klara den form av livsförändring som integrationen in i ett nytt land kräver. Ett beslut om permanent uppehållstillstånd innebär en stor livsförändring för den enskilde. En av de slutsatser som Hessle (2009) drar av sin forskning är att de vuxna i dessa barns omgivning, såsom lärare, personal på boenden, präster och andra har en oerhört stor betydelse för barnens integration in i det svenska samhället. Det kan därför anses särskilt viktigt att det finns vuxna personer tillgängliga, personer som är delaktiga i barnens liv snarast möjligt - både efter ankomsten till Sverige och efter det permanenta uppehållstillståndet.

3. Teoretiska perspektiv

För att belysa ensamkommande unga vuxnas upplevelse av socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd har vi valt att titta närmare på två teoretiska utgångspunkter: systemteori och Känsla av sammanhang (KASAM). Med teorivalet eftersöker vi modeller och begrepp som kan vidga perspektivet "stöd" i relation till de ensamkommande unga vuxna samt hitta en fördjupad förståelse kring de aspekter som tas upp i tidigare forskning.

Inom systemteorin ligger tyngdpunkten på det system som omger individen och systemets olika kopplingar och resurser, medan KASAM belyser den egna känslan av sammanhang. Med dessa två teoretiska ansatser som grund uppmärksammas betydelsen av "stöd" ur såväl ett individperspektiv som ur ett relationellt perspektiv.

3.1 Systemteori

Systemteorins grundtanke är att ge alternativa sätt för individen att betrakta interaktion och förstå olika fenomen i form av specifika system (Payne, 2008). Utgångspunkten är att man vid undersökningar av vissa fenomen bör se dem som delar i en helhet. Delarnas relationer till varandra är av stor relevans och har en avgörande betydelse för helhetens sätt att fungera. En individ, ett par eller en familj har sina egna system och i det specifika systemet finns undersystem, *subsystem*, som får helheten att fungera. Två kriterier som bör vara uppfyllda för att något ska betraktas som system är enligt Payne (2008):

1. Att systemets parter samspelar med varandra på ett sätt som särskiljer sig från deras samspel med andra utanför systemet
2. Att samspelet ska vara under en viss tidsperiod.

I det systemteoretiska perspektivet sätts helhetsperspektivet i fokus och helheten fungerar därmed genom de olika komponenternas interaktion och ömsesidiga beroende av varandra. Inom socialt arbete är systemteorin inriktad på sociala mål, sociala nätverk och relationer mellan enskilda komponenter. Då det föreligger ett beroendeförhållande mellan de enskilda komponenterna i systemet kommer var och en av dem påverkas om det skulle ske en förändring i systemet (Schjødt & Egeland, 1994).

Systemteorin betonar att man bör ta sin utgångspunkt i den kontext där man agerar och befinner sig i (Payne, 2008). Med detta menar Payne (2008) att man ofta som socialarbetare behöver ta eventuella hinder och möjligheter, uppsatta mål, den makt och det ansvar man har med i beräkning. Även om man har engagerat sig i den andra komponentens efterfrågade stödbehov, kommer man som socialarbetare ändå ha med sig egna uppsatta mål och/eller påverkas av yttre system, exempelvis lagar och riktlinjer - som i sin tur påverkar hur väl systemet mellan komponenterna fungerar. Hur komponent A påverkar komponent B blir i sin tur avgörande för hur B påverkar eller upplever A i framtida sociala situationer.

Det systemteoretiska perspektivet i vår studie är viktigt eftersom det kan belysa om de sociala insatserna i form av stöd riktar sig åt rätt håll. Payne (2008) menar att man genom systemteorin kan uppmärksamma processer samt hur relationer och samspel uppstår och utvecklas. Med hjälp av systemteorin kan vi bli medvetna om alternativa sätt att uppnå samma mål.

3.2 KASAM

Begreppet KASAM (Känsla av sammanhang) konstruerades av Aron Antonovsky (1991) som förklaringsmodell för upplevd känsla av sammanhang i relation till psykisk och fysisk hälsa. Antonovsky (1991) delar in begreppet KASAM i tre olika komponenter: Begriplighet, hanterbarhet samt meningsfullhet. När han talar om begriplighet avser han vikten av att en individ förstår sin egen situation, vad som händer och varför det händer. Individen behöver förstå det sammanhang hon befinner sig i. Hult och Waad (2001) menar även att en svag eller en stark känsla av sammanhang kan vara avgörande för individens självkänsla. Vidare hänger komponenten hanterbarhet ihop med begriplighet. Om en individ inte förstår sitt sammanhang blir det också svårt att hantera situationen. En individ behöver också, enligt Antonovsky, känna meningsfullhet. Vi behöver uppleva att vi är betydelsefulla, att vi är betydelse samt att våra liv har mening och innehåll. Upplevelsen av mening är därför avgörande för hur vi antar den utmaning som en avgörande livsförändring kräver av oss, att vi ser ett värde i ansträngningen (Hult & Waad, 1999).

Mellan dessa tre komponenter pågår en konstant växelverkan där upplevelsen av mening i tillvaron är en förutsättning för att individen ska ha möjlighet att begripa och hantera situationen (Ibid).

Ett starkt KASAM beskrivs vidare som en bättre förutsättning för att hantera eventuella kriser och trauman. Faktorer som kan påverka hur högt KASAM en individ har är t.ex. positiva tankar, intelligens, framtidstro samt stark självkänsla. Dessa faktorer odlar individen under sin uppväxt, både inom sig själv och i sina relationer med omgivningen (Hult & Waad, 2001).

Vi har valt att använda oss av begreppet KASAM eftersom vår tanke är att det finns en koppling mellan hur ensamkommande unga vuxna upplevde socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd och känsla av begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Efter ett beslut om permanent uppehållstillstånd kan många frågor väckas hos den enskilde, frågor som utmanar känslan av att begripa och förstå sin tillvaro. Att i den situationen få ett gott stöd samt hjälp att besvara dessa frågor och/eller att hantera de nya känslorna menar vi är viktigt, eftersom det stödet då kan bidra till ett starkare KASAM.

4. Metod

4.1 Metodval

Studien grundar sig på en kvalitativ metod där vi genom semistrukturerade intervjuer samlat in och analyserat vårt material. Kvalitativ metod handlar bland annat om att uppmärksamma och öka förståelsen för hur den enskilde upplever en situation (Trost, 2010). Vidare har vi valt att använda oss av deskriptiv fenomenologi så som den beskrivits av Giorgi (2009) som inriktar sig på individens medvetande och levda erfarenheter. Robinson och Englander (2007) menar att forskaren är ute efter att få individen att formulera dessa erfarenheter i ord och ”upplevelsen” kring ett visst fenomen.

Den deskriptiva fenomenologin kännetecknas av den fenomenologiska reduktionen. Med reduktion menas att forskaren strävar efter att sätta den egna förförståelsen åt sidan i så hög grad som möjligt och istället fokusera på fenomenet så som det presenteras. Ett icke värderande förhållningssätt är avgörande utifrån detta perspektiv för att på så vis åstadkomma så liten påverkan som möjligt på respondenterna svar. Det grundläggande syftet är att få fram det undersökta fenomenets essens (Robinson & Englander, 2007).

4.2 Förförståelse

En av författarna till denna studie har arbetat mycket med ensamkommande flyktingbarn, såväl inom socialtjänst som inom HVB-hem och familjehem. Det finns därför en viss förförståelse hos oss som forskare om hur dessa barn upplever sin första tid i Sverige, inkluderande tiden efter beslut om permanent uppehållstillstånd.

Denna kunskap och förförståelse för målgruppen har påverkat valet av ämne samt förhållningssätt och bemötande av respondenterna i studien. Som intervjuare har vi lagt stort fokus på lyhörddhet, aktivt lyssnande och inför respondenterna betonat att de ska utgå från den egna upplevelsen. Gilje och Grimen (2004) beskriver två etiska dilemman med förförståelse. Det första är en forskare aldrig kan gå in i en intervju helt förutsättningslöst. Det andra är att forskaren behöver vara inläst i ämnet för att kunna hålla ett bra samtal med respondenten. Enligt författarna är det också oerhört viktigt att intervjuledarna visar empati och öppenhet inför det som respondenterna berättar.

För att i största möjliga mån undvika att styras av vår förförståelse, valde vi att inför varje intervju samtala och därmed medvetandegöra oss om dessa dilemman.

4.3 Tillvägagångssätt

4.3.1 Urval, avgränsningar samt genomförande

Urvalet av respondenterna gjordes med hjälp av ett strategiskt urval, vilket innebär att man i förväg väljer vissa kriterier som måste uppfyllas för att vara aktuell för en intervju (Trost, 2010). Följande kriterier valdes:

- Individens ska ha kommit till Sverige som ensamkommande flyktingbarn eller ungdom.
- Individens ska vid intervjutillfället vara över arton, det vill säga myndig.
- Individens ska vid intervjutillfället fått permanent uppehållstillstånd.
- Individens ska kunna genomföra en intervju på svenska då tolk inte finns tillgänglig.

Respondenterna kontaktades genom ett så kallat *bekvämlighetsurval* vilket i denna studie innebar att vi vände oss till en bekant som förmedlade vårt intresse av frivilliga respondenter vidare till en verksamhet för ensamkommande unga vuxna som slussats ut till egna eller gemensamma utslussningslägenheter (Trost, 2010). Fyra respondenter visade intresse för att ställa upp i studien. Samtliga var män. Dessa ringdes sedan upp och tillfrågades om intresset av att medverka i studien kvarstod. Under telefonsamtalet fick respondenterna information om att intervjuerna sker anonymt, frivilligt och med möjlighet till att när som helst ångra eller avbryta sitt deltagande.

Med hjälp av semistrukturerade intervjuer tittade vi närmare på hur respondenterna upplevde socialtjänstens stöd, 1-2 år efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. De semistrukturerade frågorna lät vi översätta till tigrinja, dari och persiska som underlag vid eventuella frågetecken. Datainsamlingen ägde rum mellan vecka 15-17, i ett avskilt samtalsrum på respondenternas bostadsort. Två intervjuer genomfördes parallellt av oss intervjuledare, med en respondent i taget. Inledningsvis beskrevs studiens syfte, de etiska huvudprinciperna samt definitionen av begreppet ”stöd”. Diktafon användes för möjligheten att gå tillbaka till intervjuerna och lyssna noggrant men även för att kunna fokusera helt på den respondent som var aktuell för intervju.

Tiden för genomförandet av intervjuerna varierade mellan 30-60 minuter. I studien har respondenterna aidentifierats och beskrivs som respondent A, B, C och D.

4.5 Bearbetningsmetod

Efter intervjuerna har det insamlade materialet transkriberats för att tematiseras med en induktiv ansats. En sådan ansats innebar att teman väljs utifrån vad som framträtt vid analys av det insamlade materialet (Hayes, 2000). Under analysen har Hayes sju steg använts enligt nedan:

1. Transkriberingen sker noggrant.
2. Vid genomläsning noteras om fenomen var återkommande.
3. Teman sorteras i så kallade huvudteman.
4. Utifrån huvudteman formuleras underteman.
5. Med valda teman som utgångspunkt görs en kontroll-läsning över transkriberingsmaterialet.
6. Slutliga teman konstrueras därefter utifrån allt tillgängligt material
7. Relevant data väljs ut som styrker varje tema.

Efter transkriberingen av intervjuerna lästes innehållet grundligt och upprepade gånger för att skapa en känsla av vad som framkommit i respondenternas svar. Förslag på tio till tolv viktiga citat sorterades därefter ut. Citat som liknat dessa valdes ut för att skapa kluster som sedan ordnats i fyra olika teman. De citat som inte har ansågs vara relevanta för studien sorterades vi bort. Slutligen lästes transkriptionerna igenom ytterligare en gång för att se att alla teman verkligen återfanns i texten.

4.6 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

För att undersökningsmetoden, intervjun och materialet skall vara användbart och lämpligt krävs det att dessa är reliabla och valida. Uppfylls inte dessa två krav har inte studieresultatet något värde enligt Ejvegård (2003). Reliabilitet står för tillförlitlighet, det vill säga mätinstrumentets tillförlitlighet och användbarhet. För att öka reliabiliteten i vår studie har stort fokus bland annat lagts på att reducera potentiella feltolkningar. Hur man definierar begreppet ”stöd” är exempelvis inte helt enkelt vilket därför varit viktigt att inleda med i intervjuerna med respondenterna. Vi var båda delaktiga vid överföringen av materialet från samtal till text för att undvika risken för missförstånd och subjektiva feltolkningar. Intervjumaterialet lagrades med hjälp av diktafon och anteckningsblock för att öka studiens reliabilitet.

Validitet handlar om att undersöka det relevanta i sammanhanget (Ejvegård, 2003). Validitet, i konkreta termer, handlar om att forskaren verkligen mäter det som avses att mätas.

Validiteten är enligt Ejvegård beroende av vad som mäts och om det är uppenbart i frågeställningarna. I detta fall anser vi att validiteten i vår studie är relativt hög, då vi har mätt det som avsetts att mäta. Det vill säga hur den enskilde upplevde socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd, om stödet stämde överens med de förväntningar de hade och hur de hade önskat att stödet skulle sett ut om de fick önska.

Generaliserbarhet betyder att kunna generalisera till en stor population (Eyvegård, 2003). I konkreta termer innebär det att studier fungerar som stickprov och att resultaten ska kunna generaliseras till hela befolkningen eller den specifika målgruppen. Vid kvalitativa studier där undersökningdeltagandet är lågt är det svårare att generalisera menar Eyvegård. Till skillnad från kvantitativa studier där deltagandet är högre och ger större generaliserbarhet erbjuder kvalitativa studier subjektiva och djupgående berättelser (ibid).

4.7 Etiska ställningstaganden

Att intervjua ensamkommande unga vuxna kan innebära flera etiska dilemman. Den unge vuxne befinner sig sannolikt i en utsatt och känslig situation som flykting i ett nytt land. Bristande kunskaper i svenska språket kan ytterligare öka känslan av osäkerhet i intervjusituationen. Våra frågeområden skulle eventuellt också kunna vara ett känsligt område för deltagarna eftersom de sannolikt fortfarande är beroende av socialtjänstens stöd och omsorg. Detta har vi som forskare beaktat och strävat efter att hantera med varsamhet.

Vi har också varit noga med att efter bästa förmåga följa de fyra etiska huvudprinciper som bör beaktas inom forskning (Shaughnessy, Zechmeister & Zechmeister, 2012). En av dessa principer är kravet på konfidentialitet, vilket innebär att det inte ska vara möjligt att spåra vem av respondenterna som har sagt vad. I vår redovisning har vi därför varit noga med att ändra särskilt utmärkande uttalanden för att undvika spårbarhet, utan att ändra meningsinnehåll. Av samma skäl har vi valt att inte namnge vilken kommun som respondenterna tillhör. I enlighet med Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet, 2002) har vi varit noga med att upplysa våra respondenter om att det material vi samlar in endast kommer att användas för forskningsändamålet (nyttjandekrav).

Intervjuerna har inletts med en förklaring för uppgiftslämnaren (informationskravet), vilken roll deras deltagande utgör i vår studie. De har fått veta att de när som helst har kunnat avbryta intervjun utan något krav på förklaring samt att de inte har någon skyldighet att svara på alla frågor utan endast på de frågor de känner sig bekväma med (Vetenskapsrådet, 2002).

Avgränsning till respondenter över 18 år har medfört att vi endast inhämtat deras samtycke (samtyckeskrauet). Respondenterna har initialt tillfrågats muntligt om intervjun för att sedan motta intervjubilagan tillsammans med ett skriftligt informationsbrev. I början av varje intervju har detta förklarats ytterligare en gång för att kontrollera att respondenten har känt sig införstådd med och samtyckt till intervjun.

4.8 Metoddiskussion

Flera olika faktorer kan ha påverkat resultatet av studien. En av dessa faktorer är det faktum att endast fyra individer har intervjuats samt att respondenterna endast var män. Det låga undersökningsdeltagandet försämrar även studiens generaliserbarhet. En annan faktor som kan ha påverkat resultatet är att de som valde att ställa upp kan ha känt sig pressade att göra det eftersom det var en privat kontakt till dem som initialt gjorde denna förfrågan. Å andra sidan kan respondenterna också ha känt sig tryggare i intervjusituationen av den anledning att kontakten förmedlades av någon som de kände. Ytterligare en faktor av betydelse för resultatet är att en del respondenter förstod frågorna bättre än andra. I rollen som intervjuledare upplevde vi att våra intervjufrågor ibland uppfattades som svårförståeliga. Två av respondenterna var analfabeter och kunde därför inte heller läsa frågorna på sitt eget språk. De översatta frågeformulären blev av den anledningen oanvändbara i dessa intervjuer. Resultatet hade tillika blivit mer tillförlitliga om en tolk hade funnits att tillgå.

Eyvegård (2003) beskriver reliabilitet som ett mått som behöver vara stabilt och inte störas av variation i tid, plats eller av intervjuledare. Utifrån denna beskrivning kan man diskutera om respondentens svar grundat sig på den aktuella livssituation och eventuella problem som denne befinner sig i och har i sin vardag. Man kan sannolikt dra slutsatsen att resultatet av denna undersökning därmed inte är sann för all framtid. Våra kunskaper och intresset för ämnet samt vår förförståelse har däremot haft en stor betydelse för vårt sätt att förstå svaren rätt och därmed kunna ställa fler och mer relevanta följdfrågor, som i sin tur medfört bredare svar.

5. Resultat och analys

Nedan presenteras en sammanställning av de insamlade intervjuerna efter den induktiva tematiska analys som genomfördes. Fyra huvudteman och sju underteman framträdde som väsentliga i analysen. Se tabell 1.

Tabell 1.

Huvudtema	Undertema
Upplevt stöd	Tryggt Avgörande
Förväntat stöd	Ovisshet Bristande förståelse
Upplevd delaktighet	Exkluderad Begränsad
Önskat stöd	Kommunikation

5.1 Upplevt stöd

Flera av respondenterna berättar att de upplevde stödet från socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd som tryggt och bra. Franzen (2001) säger att ett konstruktivt mönster består av att individen uppfattar att denne blir sedd och är unik. Ett genuint intresse för hur individen mår och hur denne blir lyssnad på leder i längden till individuella lösningar och känsla av trygghet (Franzen, 2001). Backlund et al (2012) bekräftar detta och menar på att ensamkommande flyktingbarn behöver socialsekreterare som ägnar mycket tid åt dem.

5.1.1 Tryggt

Eide (2000) lyfte i sin studie vikten av att ha trygga människor omkring sig som man kan lita på, såväl myndighetspersoner som släkt och vänner. Både respondent B och D ger exempel på vad följande författare lyfter i sina studier. Vidare menar Payne (2008) att relationer i ett system styrs av den kunskap som komponenterna har om varandra samt av hur väl båda komponenterna finner ett gemensamt förhållningssätt. Han menar att när individer i ett system visar på specifika kunskaper om varandra uppstår en känsla av trygghet och förtroende mellan systemets komponenter. Genom visat intresse och omtanke för varandra skapas en känsla av att vara en unik och bekräftad individ.

”Jag tyckte att det var bra. Av socialtjänsten fick man följa en genomförandeplan som man fick gå igenom, till exempel ekonomi, utbildning och känslor. För mig var det tryggt. Man fick information om vad man ska göra när man bor i Sverige, man fick en hjälp-pärm. Efter permanent uppehållstillstånd frågade min socialsekreterare om jag kände mig trygg och om jag ville bo kvar, och vad jag vill göra i framtiden. Det var bra!” (Respondent B)

”Man har inga föräldrar så då får man söka sig till socialtjänsten som föräldrar. Stödet efter permanent uppehållstillstånd var viktigt och tryggt. Dom lyssnade oftast på oss och allt var bra. Jag hade tur som hade en socialsekreterare som lyssnade på mig. När vi träffas så berättar hon så att jag förstår, och det var mycket bra. Hon tänker att det var viktigt att jag måste förstå. Om jag inte förstår och bara går därifrån så kommer jag få problem. Det kändes jättebra.” (Respondent D)

5.1.2 Avgörande

En annan respondent beskriver också att stödet från socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd var viktigt och säger även att han inte hade klarat sig utan stödet. Respondenten säger däremot att stödet inte kom direkt från socialsekreteraren utan ifrån personal på boendet. I studien av Mels, Derluyn & Broekaert (2008) lyfter författarna fram att stödet från myndigheter är viktigt för individens välbefinnande. Men de betonar också vikten av stöd från exempelvis boendepersonal. Hessle (2009) bekräftar den avgörande betydelsen av exempelvis boendepersonalens stöd och delaktighet i barnens liv, såväl under asylprocessen som efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Payne (2009) menar att en individ inom systemteorin ingår i flera subsystem som får helheten att fungera. Subsystem, som exempelvis boendepersonalens stöd, kan därför ses som en avgörande komponent för hur respondenten upplevde stödet efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Payne menar med andra ord att vissa subsystem behöver träda fram när andra subsystem fallerar.

”Jag tyckte att stödet var viktigt för jag hade inte klarat mig utan stödet. Jag fick flytta från asylboendet till PUT-boendet. Jag hade inget möte med socialtjänsten när jag fick permanent uppehållstillstånd. Men när jag flyttade sa socialtjänsten att jag räknas som svensk och att jag ska göra min grej. Jag pratade aldrig med min socialsekreterare om vad som händer efter permanent uppehållstillstånd men boendet

pratade med mig om det. Jag kunde alltid prata med min kontaktperson på boendet. Det var bra!” (Respondent A)

Respondent C delar samma upplevelse som respondenten ovan men berättar att stödet efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd inte alltid var anpassat efter den enskilde individen. Backlund et al (2012) menar att socialsekreterare fyller en viktig funktion för ensamkommande flyktingbarn. Författarna berättar även att socialtjänstens arbete dels är styrt av lagar och regelverk men att det ska finnas utrymme för individuellt anpassat stöd. Antonovsky (1991) menar att individen behöver bli hörd, lyssnad på och känna att denne är en del av ett sammanhang där meningsfullhet blir framträdande. Vi behöver känna att vi är betydelsefulla, att vårt liv har mening och innehåll. Upplevelsen av mening är därför avgörande för hur en individ antar utmaningar liksom denna.

”När jag fick stanna i Sverige så tyckte jag att det var mycket bra och socialtjänsten hjälpte mig med allt! Jag tyckte om det och det fanns inga problem. Stödet från socialtjänsten var bra men ibland så fanns det fel. Efter permanent uppehållstillstånd ville jag träffa min flickvän och mitt barn i hemlandet men socialtjänsten kunde inte hjälpa mig. Det stödet ville jag ha, men dom förstår och lyssnar på dom frågor som dom har, inte mina.” (Respondent C)

5.2 Förväntat stöd

När vi frågade respondenterna vad de hade förväntat sig för stöd svarade alla att de haft få eller inga förväntningar. En bidragande faktor var att de inte visste vad de skulle kunna förvänta sig. De förstod inte heller vilken funktion socialtjänsten hade.

5.2.1 Ovisshet och bristande förståelse

Eide (2000) skriver i sin studie att de flyktingbarn och ungdomar som klarar sig bäst är de som bemästrar och förstår sin egen situation. Vidare menar Antonovsky (1991) att avsaknad av förväntningar, att inte förstå sin situation eller att förväntningarna inte stämmer överens med individens tidigare föreställningar kan påverka graden av KASAM. Han menar att det är viktigt att det finns en förförståelse och en tydlig förväntning på den formella sociala strukturen en människa befinner sig i. Franzén (2001) menar att vaga kunskaper om myndigheter och det svenska samhället kan betyda att flyktingen inte alltid vet vad denne kan förvänta sig av

människor i sin omgivning. Franzén påpekar att yrkesverksamma har en pedagogisk utmaning att hjälpa individen i detta.

”Jag visste inte vad man fick eller om alla fick likadant, men det verkar vara olika i olika kommuner. När jag kom till Sverige så tänkte jag inget om socialtjänsten, jag visste inget.” (Respondent A)

”Jag tror att det stämde överens med mina förväntningar men jag trodde kanske att man fick mer stöd. Jag visste egentligen inte vad och hur socialtjänsten skulle stödja. Jag visste inte riktigt vad socialtjänsten hade för arbetsuppgifter.” (Respondent B)

”Det var svårt att veta vad socialsekreteraren kunde hjälpa till med och vad man fick fixa själv. T.ex. körkort, det kunde hon inte hjälpa mig med. Hon sa att jag fick göra det själv. Det var inte bra. Annars gick det jättebra!” (Respondent C).

Franzén (2001) skriver att denna okunskap om hur det nya landet fungerar kan initialt verka obetydliga, men han betonar att den bristande förståelsen samtidigt kan medföra att de obetydliga svårigheterna snabbt ackumuleras. Successivt kan små problem torna upp sig till en nivå där en känsla av total kontrollförlust uppstår, något som i så fall är början på ett krisförlopp.

”Jag tänkte först när jag träffade socialen att det var konstigt, för jag förstod inte allt. Jag tänkte att det här var bra för mig men sen berättade dom om att det var likadant för alla. Jag ville att de skulle hjälpa mig på det sättet som var bäst för mig, inte lika som alla andra.” (Respondent D).

Antonovsky (1991) understryker vikten av att en människa förstår sin egen situation, vad som händer och varför det händer. Gör individen inte det kan det starkt påverka personen självkänsla (Hult & Waad, 2001). När vi analyserat respondenternas svar träder en tydlig bild fram av att de haft svårt att förstå socialtjänsten och handläggarens roll. De har haft tankar och funderingar som skapat förväntningar som inte alltid har stämt.

5.2.2 Diskrepans

En respondent lyfter att han förväntade sig att kunna arbeta och tjäna egna pengar men kände sig hindrad. Ur ett systemteoretiskt perspektiv menar Payne (2008) att socialsekreteraren många gånger styrs av lagar och regler som denne måste förhålla sig till. Detta kan påverka

relationen mellan två komponenter i ett system, i det här fallet mellan socialsekreteraren och den ensamkommande unga vuxna. Backlund et al (2012) bekräftar detta och menar på att mottagandet av ensamkommande flyktingbarn delvis är styrt av regelverk men att det också ska finnas utrymme för individuellt anpassade stödinsatser.

”Jag hade förväntat mig mer stöd i att få jobba och tjäna mina egna pengar till körkort. Efter permanent uppehållstillstånd så får vi inte jobba mer än för 3000 kronor i månaden. Resten drar socialtjänsten av, därför kan vi inte jobba. Det stödet hade varit bra. Och t.ex. körkort och såna grejer behöver vi. Socialen säger att det är vår grej, att vi måste fixa det själva. Det är hårt! Det är svårt när man inte kan jobba och fixa dom pengarna. Det räcker bara till mat och kläder.” (Respondent A)

En annan respondent berättar att han förväntade sig att kunna träffa sin familj efter beslut om permanent uppehållstillstånd men kände sig även han hindrad av socialtjänstens regler och riktlinjer.

”Jag trodde att socialen skulle hjälpa mig med att få åka ned till mitt hemland och träffa mitt barn som jag aldrig har sett. Men socialen säger att dom kan hjälpa mig att träffa mamma och pappa men inte mitt barn och min flickvän som jag också vill gifta mig med. Socialen säger tyvärr vi kan inte betala om du ska åka och gifta dig. Det är reglerna.” (Respondent C)

Antonovsky (1991) skriver att när en tanke eller handling inte stämmer överens med det slutliga resultatet kan det uppstå en känsla av maktlöshet hos den enskilde. Att inte få jobba vid sidan av studierna eller att inte få träffa sin familj är goda exempel på hur socialtjänstens regelverk många gånger skulle kunna upplevas som begränsande för den enskilde.

5.3 Upplevd delaktighet

Flera respondenter pratar om delaktighet och hur de ibland inte fick vara med och bestämma kring vissa beslut som togs om dem.

5.3.1 Exkluderad

Antonovsky (1991) anser att meningsfullheten har störst betydelse för hälsa då en individ med hög känsla av meningsfullhet kämpar på även i situationer som individen inte riktigt vet hur den ska handskas med. Meningsfullhet innebär enligt Antonovsky att kunna vara delaktig och

inneha en känsla av att kunna påverka situationen, att se en mening med sin tillvaro.

”Jag pratade med socialen om vad vi skulle göra men det jag sa blev inte av. Jag ville t.ex. flytta tidigare.” (Respondent A)

”Allt som vi har gjort har dom bestämt. Dom vill att vi ska läsa och bo på det boendet som dom bestämt och att man ska hjälpa varandra men det är bara socialtjänsten som bestämmer och man kan inte bara göra som dom säger. Men om jag inte gör det och säger att jag vill ha ett busskort för att kunna ta mig till mina kompisar så får jag inget busskort.” (Respondent C)

Respondent C håller inte alls med om att han har varit delaktig i de beslut som fattats, han fortsätter med att berätta om sin upplevelse.

”Dom bestämmer över mig och kontrollerar mig. Varje gång så ringer dom och säger när vi ska träffas och varje gång bestämmer dom tid och dag. Dom säger till mig att dom inte tänker skicka busskort om jag inte kommer och utan busskort kan jag inte åka till mina kompisar. Då blir det problem! Dom kan inte säga så till mig. Jag tycker inte om när de bestämmer.” (Respondent C)

Backlund et al (2012) beskriver i sin forskningsrapport att det finns mycket begränsad forskning och kunskap om gruppen flyktingbarn och deras situation. Trots att socialtjänsten har det övergripande ansvaret påpekar författarna att den påtagliga kunskapsbrist som råder inom socialt arbete är allvarlig och att det är ett område som behöver utvecklas. Ett av dessa områden skulle kunna vara flyktingbarn och ungdomars delaktighet i socialt arbete.

5.3.2 Begränsad

Att kunna leva som en självständig individ och bestämma själv över sin vardag är avgörande för den enskilde individens livskvalitet (Socialstyrelsen, 2013). Antonovsky (1991) menar att det är viktigt att individen blir uppmuntrad till att fatta egna beslut, vara med och bestämma och ta egna initiativ. Enligt Antonovsky är det en bidragande faktor till högt KASAM och stärker också individens självförtroende och självkänsla. Två av respondenterna berättar att det fanns mer möjlighet till självbestämmande efter att de hade slussats ut till egna lägenheter. Innan flytten kände de att de inte fick vara med och bestämma.

”Direkt efter permanent uppehållstillstånd kände jag inte att jag kunde bestämma själv eller ta ansvar. Men nu kan jag bestämma mer över vardagen sedan jag flyttat till egen lägenhet.” (Respondent A).

”Jag fick inte bestämma om allt, men jag fick bestämma själv om min fritid. Jag kände att socialen gjorde mig delaktig, men när jag skulle flytta från PUT-boendet till hit så bestämde socialen det med boendet. Socialen tyckte att jag skulle dela lägenhet med en annan pojke också och det kändes inte så bra i början men nu går det bra.” (Respondent B)

Vidare beskriver de övriga respondenterna att stödet var begränsat av yttre faktorer som gjorde att de inte fick vara med och bestämma. Här lyfts återigen Paynes (2008) beskrivning av systemteorin och de begränsningar som finns i ett system mellan två komponenter. I det här fallet upplever sig respondenterna C och D, begränsade av socialtjänstens regler. Vidare menar Antonovsky (1991) att en person med ett högt KASAM har en större tendens att söka information och feedback. Om respondenterna hade fått mer tid till att få det förklarat för sig vilka regler som gäller och varför, hade kanske respondenten upplevt en förståelse för de beslut som handläggaren tog.

”När jag bodde i utslusslägenhet med en pojke så pratade jag med min socialsekreterare om att hitta en egen lägenhet, om jag kunde flytta dit. Hon sa först ja men när jag hittade en lägenhet så sa hon; nej du får inte flytta dit. Om du ska flytta dit så kan vi inte hjälpa dig med pengar. När jag frågade varför så sa hon att det var regler. Jag var inte med och bestämde utan de bestämde.” (Respondent C)

”Min socialsekreterare har en chef över sig så hon kan inte göra som hon vill alltid. De borde prata mer med oss, och med chefen för det är olika regler i olika kommuner. Vi behöver lära oss att stå på egna ben men dom följer sina regler.” (Respondent D).

5.4 Önskat stöd

Vid intervjuerna uttryckte majoriteten av respondenter att de kände sig trygga med sin socialsekreterare. Dock var det svårt att känna att de hade stöd i att förstå processen runt omkring dem.

5.4.1 Kommunikation

Respondenterna berättar att de hade önskat mer kommunikation om vad man har rätt till efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Antonovsky (1991) menar att hög begriplighet har en god bidragande effekt på hälsan. Med begriplighet menar Antonovsky förståelse och förmåga att bedöma och förklara olika händelser. Som tidigare nämnt belyser Backlund et al (2012) att ensamkommande flyktingbarn och ungdomar behöver socialsekreterare som ägnar mycket tid åt dem. Respondent B och C ger uttryck för att den uteblivna kommunikationen i deras fall ledde till frustration. Respondent B ville bli bemött som en vuxen och hade önskat mer information hur samhället fungerar.

”Jag ville veta mer om hur samhället fungerade och hur socialen kunde hjälpa mig. Det är svårt att veta vad alla gör och tänker att jag ska göra efter permanent uppehållstillstånd. Efter permanent uppehållstillstånd hade jag kommit långt. Jag ville inte att dom skulle se mig som ett barn längre. Dom kunde prata med mig som med en vuxen istället.” (Respondent B)

”Jag hade mycket frågor men socialtjänsten gjorde ingenting. Det var ingen som hade tid att svara. Inte i skolan eller socialen. Jag ville ha mer hjälp med mina frågor. Jag önskar att man lyssnar och hjälper mer, för nu vill jag inte längre att dom ska fixa något till mig. Nu klarar jag mig själv för jag orkar inte vänta längre.” (Respondent C)

Franzén (2001) menar på att kommunikationen är viktig, speciellt för flyktingar som beviljats permanent uppehållstillstånd. Franzén menar att flyktingen går in i nyorienteringsfas där det kan väckas en del frågor som behöver besvaras. För de som kommer i kontakt med flyktingar och ensamkommande flyktingbarn krävs ett pedagogiskt tillvägagångsätt där man lägger stort fokus på samhällsförståelse, rättigheter samt skyldigheter (Franzén, 2001).

”Jag hade önskat att man skulle kunna få jobba också under den här tiden. Jag pratade aldrig med min socialsekreterare om vad som händer efter uppehållstillståndet. Det hade varit bra om socialen kunde berätta mer så man förstår.” (Respondent A)

6. Diskussion

6.1 Sammanfattning

Det huvudsakliga syftet med studien var att utforska ensamkommande unga vuxnas upplevelse av socialtjänstens stöd, 1-2 år efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Vi hade tre frågeställningar. Den första var, hur upplevde ensamkommande unga vuxna stödet från socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd som flyktingbarn? Den andra var, stämde stödet från socialtjänstens överens med de förväntningar de hade? Den tredje var, hur skulle ett bra stöd från socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd se ut om de fick önska?

Resultatet från studien visade att socialtjänstens stöd var viktigt men att respondenterna hade svårt att förstå vad de kunde förvänta sig av socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Respondenterna uttryckte även ett behov av större delaktighet i samband med socialtjänstens olika beslut och bättre kommunikation i frågor som berörde arbete och körkort.

6.2 Resultatdiskussion

Samtliga respondenter i vår studie berättade att de inledningsvis inte visste vad socialtjänstens hade för roll. Det är av stor vikt att socialsekreterare inom socialtjänsten, liksom andra yrkesverksamma, avsätter tid för att förklara rollerna för den enskilde individen. Ur ett systemteoretiskt perspektiv menar Payne (2008) att det finns system som är mer komplexa och svårbeskrivliga än andra. Det kan vara svårt att ge enkla förklaringar om komplexa företeelser och sammanhang som äger rum på socialtjänsten, särskilt för individer som oftast inte behärskar språket och som kanske har en bristfällig utbildningsnivå med sig från hemlandet. En socialsekreterare begränsas av regler och lagar i sitt arbete och det kan vara svårt att tillmötesgå alla önskemål. Om den enskilde inte förstår dessa omständigheter försvåras dels kommunikationen mellan parterna och dessutom minskar individens förmåga att orientera sig i den nya världen.

De individer som vi har intervjuat har bott i Sverige i cirka två och de har permanent uppehållstillstånd. Trots att dessa individer tagit sig igenom hela asylprocessen har de än idag svårt att förstå socialtjänstens arbete. Respondenterna önskar mer stöd i form av bättre kommunikation för att öka sin förståelse. Enligt Antonovsky (1991) är begriplighet en viktig förutsättning för god livskvalitet. Kommunikation och relation är viktigt för att uppnå hög

KASAM. Vad vi vet, vad vi kan och hur vi tar reda på saker som vi behöver veta, är viktigt för vår hälsa. Tidigare studier (Eide, 2000) påtalar att den sociala anknytningen och relationen till signifikanta vuxna är viktiga faktorer för framgång och utveckling. Vår studie visar på att respondenterna upplevde stödet från socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd som tryggt och avgörande. Ur ett systemteoretiskt perspektiv är detta oerhört viktigt eftersom det kan belysa om systemet mellan socialsekreterare och ensamkommande unga vuxna riktar sig åt rätt håll. Med hjälp av systemteorin kan vi bli medvetna om alternativa sätt att uppnå samma mål.

När det kommer till förväntningar på socialtjänstens stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd och om dessa stämde överens med ens tidiga förväntningar berättar majoriteten av våra respondenter att de inte visste vad kunde förvänta sig. De berättar också att det uppstod en diskrepans mellan de få förväntningar de hade och den faktiska verkligheten. Antonovsky (1991) menar att förutsägbarhet ofta leder till högt KASAM. Det går att diskutera om det räcker att socialsekreterare informerar och kommunicerar för att skapa tydlighet och förutsägbarhet? Finns det även ett kulturellt perspektiv att ta hänsyn till? I studien har det varit svårt för våra respondenter att förstå vad socialtjänsten kan hjälpa till och vad de kan förvänta sig. Till exempel har man ställt sig frågan varför socialtjänsten inte kan hjälpa till med busskort men inte med körkort. Vad betyder egentligen ”stöd” och ”hjälp” från socialtjänsten? Kan stöd i andra kulturer ha en helt annan innebörd, som till exempel ekonomisk stöd eller till och med ovillkorligt stöd likt en förälders omsorg över sitt barn?

De individer som vi har mött tillhör en utsatt och sårbar grupp i vårt samhälle, en grupp som behöver vårt stöd. Socialtjänsten i Sveriges kommuner är en oerhört viktig aktör med tanke på det stödet och behöver därför utforma sin handläggning på bästa möjliga sätt. Handläggare är ovärderliga för det arbete som sker idag, men det arbetet kan också förfinas och förbättras. Kanske behöver handläggaren bättre material och verktyg för att erbjuda ensamkommande unga vuxna bra stöd efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Vårt bidrag i det förbättringsarbetet handlar också om att vi menar att socialtjänsten i betydligt högre utsträckning behöver uppmärksamma och hantera den kris som ett beslut om permanent uppehållstillstånd kan innebära. Vi menar också att socialtjänsten behöver lägga både tid och kraft på att förklara det sammanhang som man verkar i för de individer som man möter. Detta för att ge dessa individer en ökad känsla av sammanhang och därmed drivkraft i det egna livet.

Det är avslutningsvis viktigt att poängtera att studiens resultat endast återspeglar berättelserna från de fyra respondenterna vi har intervjuat. Av den anledningen går det självfallet inte att generaliserar till hela målgruppen ensamkommande unga vuxna och deras upplevelser av stödet från socialtjänsten efter att de beviljats permanent uppehållstillstånd. Vi hade önskat fler respondenter i syfte att uppnå en fylligare resultatdel, framförallt fler och djupare berättelser som kunde styrka analysdelens underteman. Det går även att diskutera ifall fler respondenter hade medfört andra huvud- och underteman samt om det tillkommit andra teorikopplingar än de som använts i den här studien.

6.3 Förslag till vidare forskning

Under 2015 kom fler ensamkommande barn och ungdomar till Sverige än det gjort på många år. Mellan januari och december 2015 kom det totalt 23 349 ensamma barn och ungdomar till Sverige. Detta skall jämföras med år 2014 då antalet ensamma barn och ungdomar som anlände till Sverige var cirka 7000 (Migrationsverket, 2016b). De personer som vi intervjuade anlände till Sverige innan den nuvarande ökningen av barn och ungdomar. Vårt förslag är därför att längre longitudinella studier genomförs, för att se hur de minderåriga som kom under 2015 upplever stödet från socialtjänsten, eftersom socialtjänsten under denna tid har haft ett så mycket större tryck på sig.

En annan forskningsidé är att studera hur handläggare ser på sin egen situation utifrån en liknande frågeställning samt vilket stöd de upplever att de ensamkommande unga vuxna behöver efter ett beslut om permanent uppehållstillstånd. Vilka begränsningar upplever handläggarna att de har i sin arbetsvardag med tanke på detta? Och vilket stöd behöver de själva för att kunna ge ett gott stöd?

Litteraturförteckning

- Angel, B. & Hjern, A. (2004). *Att möta flyktingar*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Antonovsky, A. (1991). *Hälsans mysterium*. Natur Kultur Akademisk.
- Backlund, Å., Eriksson, R., Greiff, K., & Åkerlund, E. (2012). *Ensam och flyktingbarn - barnet och socialtjänsten om den första tiden i Sverige*. Forskningsrapport 2012:1. Samarbete mellan de tre kommunala FoU-enheterna i Stockholms län, FoU-Nordost, FoU-Nordväst och FoU-Södertörn, med medfinansiering från EU:s flyktingfond. Hämtad 2016-04-20 från: <http://fou-sodertorn.se/rapporter/ensam-och-flyktingbarn>
- Bravo, M. & Lönnback, E-B. (2003). Invandringskrisen eller Det förlorade paradiset. I Nader Ahmadi (Red.), *Ungdom, kulturmöten, identitet* (2 uppl.). Stockholm: Liber.
- Brunnberg, E., Borg, R-M., & Fridström, C. (2011). *Ensamkommande barn – en forskningsöversikt*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Eide, K. (2000). *Barn i bevegelse*, Rapport. Högskolan i Telemark: Avdelning for helse-og socialfag.
- Ejvegård, R. (2003). *Vetenskaplig metod*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Franzén, C,E. (2001). *Att bryta upp och byta land*. Natur och Kultur, Stockholm.
- Gilje, N. & Grimen, H. (2004). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Daidalos.
- Giorgi, A. (2009). *The descriptive phenomenological method in psychology: A modified Husserlian approach*. Pittsburg, PA: Duquesne University.
- Hayes, N. (2000). *Doing Psychological Research*. Philadelphia: Open University Press.
- Hessle, M. (2009). *Ensamkommande men inte ensamma. Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige* (avhandling för doktorsexamen, Stockholms universitet). Hämtad 2016-04-27 från: <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:234312/FULLTEXT01.pdf>
- Hodes, M., Jagdev, D., Chandra, H., & Cunniff, A. (2008). Risk and resilience for psychological distress amongst unaccompanied asylum seeking adolescents. *Journal Psychiatry* 49, 7, 723-732.

- Hult, S. & Waad, T. (2001). Att arbeta med sociala nätverkskartor i ett salutogent perspektiv. Hämtad 2016-03-19 från:
http://stiftelsenhvasser.no/documents/natverksartikel_000.pdf
- Hult, S. & Waad, T. (1999). Känslan av sammanhang går att påverka. Den salutogena modellen i förändringsarbete med ungdomar. *Ur-sinnet*, 3, 12-14.
- Johansson, A.B., Asanovska, G., Edgren, J., & Jägervi, M. (2009). Ensamkommande traumatiserade flyktingbarn – fyra fallrapporter. Uppehållstillstånd kan ge psykiatriska komplikationer. *Läkartidningen* 106 (18-19). P.1268-1272.
- Liljankoski, U. (2013). Socialt kapital – ett mätbart värde? *Urban sociologi, socialt kapital*. Hämtad 2016-05-11 från <http://stadsplanering.se/socialt-kapital-ett-matbart-varde-1804/>
- Mels, C. Derluyn, I & Broekaert, E. (2008). Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: a case study. *Child: care, health and development*, 34, 6, 757–762.
- Migrationsverket. (2016a). Asylsökande som får permanent uppehållstillstånd. Hämtad 2016-05-11 från: <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Efter-beslut/Om-du-far-stanna/Permanent-uppehallstillstand.html>
- Migrationsverket. (2016b). Inkomna ansökningar om asyl, 2015. Hämtad 2016-05-11 från: <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Efter-beslut/Om-du-far-stanna/Permanent-uppehallstillstand.html>
- Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Natur och Kultur, Stockholm.
- Robinson, P. & Englander, M. (2007). Den deskriptiva fenomenologiska humanvetenskapliga metoden *Nordic Journal of Nursing Research/Vård i Norden* 1/2007, No 83, Vol 27, s 57-59
- Schjødt, B. & Egeland, T.A. (1994). *Från systemteori till familjeterapi*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Shaughnessy, J.J., Zechmeister, E.B., & Zechmeister, J.S. (2012). *Research Methods in Psychology*. Mcgraw-Hill, Maidenhead England.

Socialstyrelsen. (2013). Socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och ungdomar – en vägledning. Artikelnr 2013-5-2. Hämtad 2016-04-10 från:
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19030/2013-5-2.pdf>

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur AB, Lund.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet, Stockholm.

Bilaga 1: Informationsbrev till respondenterna

Hej!

Högskolan i Gävle 160401

Vi, Isabel och Nadja, är två studenter från Högskolan i Gävle som studerar vid avdelningen för socialt arbete och psykologi. Vi läser vår sjätte av totalt sju terminer och skriver just nu vårt examensarbete. Vi är intresserade av att undersöka hur ensamkommande flyktingungdomar upplever att stödet de erbjudits sett ut närmaste tiden efter att de fått permanent uppehållstillstånd.

Vi skulle därför gärna intervjua Dig som utan vårdnadshavare kommit till Sverige som minderårig (under 18år) fått permanent uppehållstillstånd och som nu är myndig (över 18år). Under intervjun kommer vi att använda en diktafon som spelar in en ljudupptagning av vårt samtal. Ingen annan än vi kommer att få tillgång till, eller lyssna på inspelningen.

Om någonting under intervjun inte skulle kännas bra får Du när helst Du önskar avbryta intervjun. Om det kommer en eller flera frågor som Du inte vill svara på behöver Du inte det. Om någonting känns oklart under intervjun förklarar vi gärna hur vi tänkt. Om Du efter intervjun kommer på att Du vill tillägga något, eller att Du missat något under intervjun kan Du kontakta oss. Allt som sägs i intervjun som skulle kunna härledas till Dig kommer aidentifieras och ersättas med fiktionära namn när vi skriver examensarbetet.

Tack!

Isabel Sharma

Mail: xxxxx@student.se

Tel: 07XXXXXXX

Handledare

Tomas Boman

Mail: xxxxxx@hig.se

Tel: 026 XXXXX

Nadja Zingmark

Mail: xxxxx@hig.se

Tel: 07XXXXXXX

Bilaga 2: Intervjuguide

Syftet med den här studien är att undersöka hur du upplevde stödet från Socialtjänsten efter att du fick permanent uppehållstillstånd (PUT) i Sverige. Intervjun kommer att ta cirka 45 minuter att genomföra.

Men först ska vi börja denna intervju med ett uttalande om informerat samtycke. Du måste muntligt bekräfta att du förstått uttalandet innan du får delta i studien.

Vänligen läs uttalandet nedan och bekräfta om du förstår det!

”Du kommer att delta i en studie om hur du upplevde stödet från Socialtjänsten efter att du fick PUT. Ditt deltagande är helt frivilligt och du kan när som helst och utan närmare förklaring avbryta ditt deltagande. Du kan även lämna intervjun när som helst och återkomma senare om du vill. Den här intervjun/studien är anonym. Informationsunderlaget kommer enbart att hanteras av oss. Under intervjun kommer vi att även använda oss av en ljudinspelare som du behöver vara medveten om. Ljudfilen kommer att raderas efter att transkriberingen har genomförts.

Genom muntligt samtycke bekräftar du att du har förstått ovanstående uttalande.”

Vidare behöver du veta att allt inhämtat råmaterial kommer att vara konfidentiellt, det vill säga hållas hemligt. Detta innebär att materialet kommer att förvaras undan obehörigas insyn och att det därför endast är vi som författare som har tillgång till det. All insamlad information kommer endast nyttjas för forskningsändamålet.

Personuppgifter

Kön: _____

Ålder: _____

Antal månader du har haft PUT? _____

Intervjufrågor

1. Hur upplevde du stödet från din socialsekreterare efter att du fick PUT i Sverige?
2. Stämde stödet från Socialtjänstens överens med de förväntningar du hade? Beskriv.
3. Hur skulle ett bra stöd från din socialsekreterare se ut, efter PUT om du fick önska?
4. När du talade med din socialsekreterare, hade du en känsla av att han/hon förstod dig?
5. Efter PUT, beskriv hur viktigt stödet från din socialsekreterare var?
6. Efter PUT, beskriv på vilket sätt du kände att du hade/inte hade kontroll över din vardag?
7. Efter PUT, beskriv på vilket sätt du upplevde din socialsekreterares stöd som meningsfullt/icke meningsfullt.
8. Efter PUT, upplevde du någon gång att du befann dig i en svår situation där du behövde stöd från din socialsekreterare? Beskriv.
9. Beskriv på vilket sätt du känt dig delaktig i socialtjänstens beslut gällande dig.
10. Beskriv på vilket sätt du upplevde stödet från din socialsekreterare som tydligt?
11. På vilket sätt upplevde du stödet som begripligt?
12. På vilket sätt upplevde du att din socialsekreterare hade kunskap och förståelse om din livssituation? Beskriv hur du upplevde att din socialsekreterare tog hänsyn till det?
13. Upplevde du att det fanns en tydlig struktur i ditt samarbete med din socialsekreterare efter PUT?
14. Efter PUT, hur skulle ett bra stöd från din socialsekreterare sett ut om du fick önska?